

Structuur en verbinding

Voor het Rijkskantoor OV Terminal – een van de eerste Rijkskantoren in Nederland – ontwierp De Twee Snoeken een stijlvol en ingetogen interieur, dat structuur in het gebouw brengt en zowel de verschillende ruimten als de medewerkers verbindt.

TEKST Rutger van Oldenbeek
FOTOGRAFIE Yvonne Lukkenaar

Opdrachtgever **Rijksvastgoedbedrijf**
Architect **Koen van Velsen architecten**
Design + Build **De Twee Snoeken, Hazenberg Bouw, Terberg Totaal Installaties**
Interieurontwerp **De Twee Snoeken; Inge Coolen, Marieke Bonants, Maarten Willems**
Interieurbouw **Akkermans Interieurbouw**
Losse meubelen **Alki, Palau, Hay, Arco, E15 (geleverd door Rohde & Grahl)**
Bureaus **Ahrend**
Stoffering **Febrik, Kvadrat**
Verlichting o.a. **Lampe Gras**
Vloerbedekking **Desso, Interface (gerealiseerd door Ben de Graaff)**
Ontwerp akoestische panelen en panelen vergaderkamers **Studio JAN**
Installatieadviseur **Terberg Totaal Installaties**
Oppervlakte **13.000 m²**

Het Rijkskantoor OV Terminal maakt deel uit van een grote 'upgrade' van het stationsgebied van Breda, waarbij het nieuwe station is gecombineerd met een werk- en, voor het eerst in Nederland, een woonfunctie. In het door Koen van Velsen ontworpen complex – OV Terminal Breda, onlangs uitgeroepen tot BNA Beste Gebouw van het Jaar 2017 – is 20.000 m² kantoorruimte. "Voordat het project van start zou gaan, moest 60 procent hiervan zijn verhuurd om het financieel haalbaar te maken", vertelt Louise van Bezouw, projectleider huisvesting van de Belastingdienst. "De

toen nog Rijksgebouwendienst heeft ten behoeve van de belastingdienst 13.000 m² gehuurd. Voor de overige 7.000 m² zouden commerciële partijen worden gezocht." Het kantoor is ontworpen als kantoorverzamelgebouw en wordt door het Rijksvastgoedbedrijf casco gehuurd van de NS. Om het gebouw geschikt te maken als Rijkskantoor was een 'inbouwpakket' gewenst. Voor het ontwerp hiervan werd een afzonderlijke aanbesteding gedaan; De Twee Snoeken verwierf in 2015 de Design + Build-opdracht samen met Hazenberg Bouw en Terberg Totaal Installaties.

Gang

Het nieuwe kantoor zou moeten worden ingericht volgens de principes van het nieuwe werken, zoals die voor de Rijksoverheid zijn vastgelegd in FWR (Fysieke Werkomgeving Rijk). Het gebouw had echter de structuur van een bedrijfsverzamelgebouw – met verschillende kantoorunits aan een lange, smalle gesloten gang – dat een beletsel vormde voor het creëren van een open kantooromgeving gericht op verbinding, ontmoeting en contact. Ook waren er in het casco weinig verbindingen tussen de verdiepingen en maar op één plek liften.

FOTO LINKS
Het werkcafé in de vide.

FOTO BOVEN
Gang met een van de ankerpunten.

FOTO ONDER
Het Rijkswapen in het Werkcafé.

FOTO LINKSBOVEN
Vergadercentrum.

FOTO RECHTSBOVEN
Op de kop van elk ankerpunt is een vilten wand met een grafisch patroon van een geologische bodemstructuur.

FOTO ONDER
Vergaderruimte met stilleven.

“In de oorspronkelijke structuur zou het nieuwe werken voor een organisatie van deze omvang onmogelijk geweest zijn”, zegt interieurarchitect Inge Coolen. “Als eerste hebben we daarom gekeken hoe we die gang functioneel zouden kunnen inzetten.” De Twee Snoeken stelde bij de aanbesteding voor de gang geheel open te maken, zodat een open verbinding met de werkvloeren kon worden gerealiseerd.

De opdrachtgever wilde tevens een vergadercentrum en een multifunctioneel werkrestaurant op een centrale positie, en ook dat zou in de oorspronkelijke structuur van het gebouw lastig worden. Het werkcafé zou in ieder geval op de derde verdieping komen, maar moest meer zijn dan alleen een ‘kantine’ op slechts één laag. De Twee Snoeken stelde voor om in het hart van het gebouw een vide over drie verdiepingen te maken.

Een grote ingreep in het huurpand, en volgens Gerd-Jan Oud, hoofd communicatie van De Twee Snoeken “ook een gok in verband met de aanbesteding. Bovendien betrof onze opdracht alleen het interieur, dus hiermee gingen we tot het uiterste.” De selectiecommissie voor de aanbesteding was echter direct enthousiast over het nieuwe atrium en het verwijderen van de gangwand. “Ik vond het voorstel van De Twee Snoeken geweldig”, zegt Van Bezouw, “ook in verband met het nieuwe werken – waarin communicatie en samenwerking centraal staan.”

Het nieuwe atrium kreeg de maximale grootte die mogelijk was qua bouwkundige constructie. Het vormt nu het hart van het kantoor en zorgt tevens voor een verticale verbinding tussen de derde, vierde en vijfde verdieping, waar zich de meeste werkplekken bevinden. Ook werd in het atrium een trap gemaakt, die niet alleen ontmoeting en samenwerking, maar ook beweging stimuleert.

Rijkswapen

Het kantoor is een Rijkskantoor, en ook dat speelde een belangrijke rol in het interieurontwerp. Het concept van het Rijkskantoor houdt in dat ook medewerkers van andere Rijksdiensten er gebruik van kunnen maken, waarvoor een transparante en flexibele werkom-

geving met activiteitengerelateerde werkplekken is vereist. Bovendien zouden bij krimp ook andere diensten in het kantoor gevestigd kunnen worden. Dit betekent dat het kantoor niet de identiteit van de Belastingdienst, maar een generiek karakter kreeg dat past bij alle Rijksdiensten. Het ‘belastingblauw’ zal je er daarom niet vinden – ook niet op de gevel. Wel is in het werkcafé het Rijkswapen afgebeeld. Het wapen is afgebeeld in goud op een eikenhouten paneel, dat tegen een grijze wand is aangebracht – voorbeelden van de ingetogen, warme materialen en het terughoudende kleurgebruik die overal in het kantoor zijn te vinden. “Qua sfeer en materialisatie wilden we aansluiten bij de architectuur van Koen van Velsen, zodat interieur en exterieur één geheel

vormen”, stelt Coolen. “Van Velsen besteedde veel aandacht aan de detailering en ook daar sluiten we op aan, met een ingetogen tijdloze, uitstraling.” Daarbij zijn er overal subtiele details: zo is er per verdieping een kleuraccent, dat terugkomt in de bewegwijzering en – nog subtieler – in de stiksels van de meubelen en akoestische wandbekledingen.

Nederlandse identiteit

Door het verwijderen van de gangwanden is daar nu meer breedte en daglicht; bovendien bood de extra breedte meer mogelijkheden om het gebied functioneel in te zetten en een echt onderdeel van de werkomgeving te maken. Er zijn onder meer bankjes, aanland- en belplekken, en langs de vensters ‘treincoupe’s – met uitzicht op de echte treinen die het station aandoen. “Populaire plekjes”, weet Van Bezouw, “hoewel ze niet aan de arbonormen voldoen, zitten mensen er soms de hele dag.” In de oorspronkelijke situatie waren er aan de gangen voor elke kantooreenheid eigen facilitaire blokken, die door het verwijderen van de wanden vrij kwamen te liggen. De Twee Snoeken zette de blokken in als ‘ankerpunten’ met elk een eigen identiteit, die niet alleen structuur geven aan de open werkvloeren, maar tevens zorgen voor

FOTO BOVEN
**Banken en coupézitjes
in een van de gangen.**

FOTO ONDER
De vide.

FOTO LINKSBOVEN
Balie op de eerste verdieping.

FOTO RECHTSBOVEN
Huiskamer met stamtafel en pantry.

FOTO ONDER
Werkplekken bij de huiskamer.

herkenning. Coolen: “Er zijn behoorlijke afstanden in het kantoor en door de ankerpunten weet je steeds waar je bent.” Hiertoe is op de kop van elk ankerpunt een vilten wand aangebracht, met grafische patronen waarvoor inspiratie werd gevonden in geologische bodemstructuren die kenmerkend zijn voor het Nederlandse landschap – zoals strand, wad, duin, bos en akker – en zo de Nederlandse identiteit verbeelden. Deze structuren zijn uit het vilt gesneden en werden ontworpen door Studio JAN (Janny Ramakers), waarmee De Twee Snoeken vaker samenwerkt. Het vilt is gemaakt van gerecyclede petflessen en draagt tevens bij aan de goede akoestiek. Structuur was ook een belangrijk ontwerpthema: “De gedachte erachter is dat de Rijksdiensten structuur geven aan Nederland, en dat laten we zo hier terugkomen”, aldus Coolen. De

overige wanden van de ankerpunten zijn afgewerkt met eikenfineer in een warme kleur. Aan de gangzijde zijn lockers en toiletten, in het hart is een facilitaire ruimte en aan de andere kant een pantry. En kasten – want stelt Van Bezouw: “Er mochten geen losse kasten in de ruimte komen.” De kastdeuren hebben mooie leren greepjes, sommige zijn in afwijkend grijsbruin gebeitst. Bij elk ankerpunt kom je op de werkvloer, waar eerst de dynamische zone van de kantooromgeving is. Tegenover de pantry is steeds een ‘huiskamer’ met ‘stamtafel’ – hoog of laag – voor informeel overleg, met een gestoffeerde akoestische wand waarin de gekleurde stiksels terugkomen. Het thema structuur komt ook terug in de vloeren van de huiskamers, waar een vloerbedekking in blauwgrijze tinten en met verschillende poolhoogten van Interface ligt;

elders ligt een effen vloerbedekking van Desso, beide vloerbedekkingen zijn Cradle-to-Cradle.

Werkplekkenmix

Na de dynamische zone volgen verschillende soorten werkplekken, in een mix die door de Rijksoverheid voor een Rijkskantoor is voorgeschreven. “Voor ons was het een uitdaging om de werkplekkenmix te vertalen naar een duidelijke structuur die aansluit op het gebouw”, zegt Coolen, “met de juiste functie op de juiste plek. Er is een soort natuurlijk verloop, een helderheid die ook rust geeft.” Dichter bij de dynamische zone zijn samenwerkplekken, naarmate je dichterbij de buitengevel gaat zijn er meer concentratiewerkplekken en gesloten werkruimten: van dynamiek naar rust – een logische zonering die correspondeert met de verkeersstroom in het gebouw. Er zijn in totaal 690 werkplekken (0,7 fte) voor de circa 1.000 medewerkers van Belastingen, Douane en FIOD; een aantal van hen is vanuit diverse kantoren in Breda en Roosendaal verhuisd naar het nieuwe kantoor. In het hart van elke werkzone is een gesloten overlegkamer voor vier tot acht personen. “De medewerkers werkten in de vorige kantoren met tweeën in een gesloten kamer en waren bang dat hier een soort ‘Amerikaanse’ kantoortuinen zouden komen”, weet Van Bezouw. “Maar de overlegkamers zorgen voor onderbreking in de grote werkruimten.” De langgerekte vloervelden worden daarnaast onderbroken door grote patio’s, die met hun bomen duidelijk de signatuur van Koen van Velsen hebben. Ook hier merk je duidelijk dat je in de OV Terminal bent: door dakvensters in de patio’s zie je beneden bussen rijden.

BOVEN
Plattegrond derde verdieping.

ONDER
Plattegrond vierde verdieping.

FOTO MIDDEN
De receptie op de eerste verdieping.

FOTO ONDER
In de coupézitjes heb je uitzicht op de perrons van het station.

Oude meesters

Het vergadercentrum telt zestien vergaderruimten en is eveneens verdeeld over drie verdiepingen, zodat de verticale relatie in het gebouw verder wordt versterkt en iedere verdieping over eigen vergaderruimten beschikt. Ook in het vergadercentrum wordt de nationale identiteit verbeeld – door middel van ‘oude meesters’ die op gestructureerde houten panelen zijn geprint, eveneens naar ontwerp van Studio JAN. Afhankelijk van de grootte van de ruimte hangen er stadsgezichten, landschappen, stillevenen en portretten – met per verdieping werken uit verschillende perioden. De panelen in warme roodbruine tinten hangen tegen een antracietkleurige wand, wat de vergaderruimten een tegelijkertijd sober en warm karakter geeft. De vergaderstoelen hebben een gestructureerde stoffering.

Op de eerste verdieping zijn ten slotte de ontvangstbalie en de spreekkamers voor het publiek, waar ze onder meer hulp bij de belastingaangifte kunnen

Rijkskantoor OV Terminal Breda
OPGELEVERD

krijgen. Verderop is nog een kantoorruimte voor dienstverleners. Ook op deze verdieping zorgt de subtiele stiknaad voor herkenning. Een laatste, niet onbelangrijk onderdeel van de ontwerpdracht was dat de ingrepen weer ongedaan zouden kunnen worden gemaakt zodat het kantoor in de toekomst weer als bedrijfsverzamelgebouw kan functioneren. Dat is niet te hopen of te verwachten: in het duurzame en stijlvolle interieur zal het nog jarenlang aangenaam werken zijn.

www.tweesnoeken.nl